EU-dom bør give klimaaktivister blod på tanden, vurderer juraprofessor

Domstolene har de senere år anlagt en mere vidtgående fortolkning af klimaretten. Og særligt en dom kan måske hjælpe danske klimaaktivister, der vil sagsøge staten, vurderer juraprofessor.

Foto: Paul S. Amundsen/AFP/Ritzau Scanpix

21. oktober 2026 kl. 04.00

Tekst

Simon Friis Date
Redaktør, Altinget Klima

Det er ikke bare slag i en blød dyne, når danske klimaaktivister siger, de vil sagsøge den danske stat over ny oliejagt.

Sådan lyder vurderingen fra Henrik Andersen, der er professor i international ret med speciale i blandt andet klimaret ved Syddansk Universitet.

Han peger blandt andet på en ét år gammel dom fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, der kan hjælpe de danske klimaaktivister mod den danske stat.

"Hvis jeg var embedsmand i en dansk myndighed, ville jeg nok lige tjekke dommens præmisser en ekstra gang," siger Henrik Andersen.

Den konkrete dom slår fast, at lande er forpligtede til at foretage en gennemgribende miljøkonsekvensvurdering, når de undersøger ny olie- og gasudvinding.

> **Hvis jeg var embedsmand i en dansk myndighed, ville jeg nok lige tjekke dommens præmisser en ekstra gang.**
>
> **Henrik Andersen**
>
> Professor i international ret, Syddansk Universitet

En sådan vurdering skal ifølge domstolen indeholde en opgørelse af de samlede drivhusgasudledninger fra både indvinding og afbrænding.

Og det har den danske regering endnu ikke leveret.

Foreløbig har klimaminister Samira Nawa kun præsenteret udledningstal for indvindingen og har i et skriftligt svar til Enhedslistens Rasmus Vestergaard Madsen afvist at foretage beregninger for de samlede udledninger.

Men det går altså ikke, vurderer juraprofessoren.

En sejr i nederlaget

Henrik Andersen henviser til dommen fra Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, hvor Greenpeace Nordic havde sagsøgt den norske stat for menneskerettighedskrænkelser, fordi den afsøgte mulighed for at udstede nye licenser til udvinding af olie og gas i Barentshavet, nord for landet.

Dommen gav ikke Greenpeace medhold, og dermed vandt Norge sagen.

Til gengæld slog domstolen fast, at lande er forpligtede til at lave en gennemgribende miljøkonsekvensvurdering, der indeholder en opgørelse af de samlede drivhusgasudledninger fra både indvinding og afbrænding.

Det er en ”klar” dom, vurderer Henrik Andersen.

”Det er ikke nok bare at kigge på det, der sker inden for landets grænser. Man er nødt til også at se på, hvad der sker med det, der ryger udenlands,” siger han.

Betyder det, at den danske stat kan risikere at få problemer med Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol?

”Ja, det kan de i princippet. Det betyder ikke, at de ikke kan gennemføre tiltaget. Men hvis jeg var embedsmand i en dansk myndighed, ville jeg nok lige tjekke dommens præmisser en ekstra gang.”

Om klimaaktivisterne også kan lykkes med at få stoppet regeringen helt, hvis den ønsker at udvide olie- og gasjagten i Nordsøen er endnu uvist.

Succes kræver tilbagegang

I de senere år har de internationale domstole dog udvidet sin fortolkning af klimaretten til at blive mere vidtgående.

I 2024 slog Den Europæiske menneskerettighedsdomstol for eksempel fast, at lande, som har skrevet under på menneskerettighederne, også er forpligtet til at yde deres bidrag til at begrænse klimaforandringerne.

Ifølge den dom er klimaforandringerne nemlig en trussel mod menneskers trivsel og basale rettigheder.

Retssagen fra 2024 blev ført af en gruppe ældre schweiziske kvinder, som sagsøgte deres egen stat for mangelfuld klimapolitik, og det fik de medhold i.

Men læren fra sagen med de schweiziske seniorer er, at det er brug for mere end henvisninger til Parisaftalen, som ifølge professoren er relativt vag i formuleringerne.

”Man skal kunne henvise til, at et lands klimapolitik er gået bagud eller trukket tilbage,” siger Henrik Andersen.

Nyhedsoverblik

Klimaaktivister vil stoppe ny oliejagt: Truer med at sagsøge den danske stat

Regeringen risikerer at bryde både klimaloven og menneskerettighederne, hvis den fortsætter jagten på olie og gas i Nordsøen. Nu forbereder en række ngo'er et muligt søgsmål mod den danske stat.

Simon Friis Date

EU-dom bør give klimaaktivister blod på tanden, vurderer juraprofessor

Simon Friis Date

Navnenyt

Ny national ekspert indtræder i Dan Jørgensens kabinet

Andreas Kastrup

Navnenyt

Enhedslisten får ny klimaordfører

Megan Vendelbo Owen